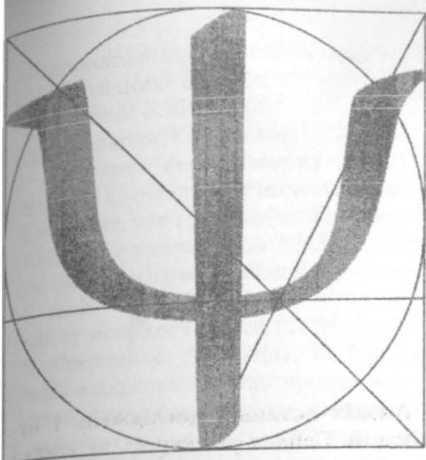

РЯБЕЦЬ І.В.,
аспірант, кафедра зв'язків
з громадськістю,
психології і педагогіки,
Національний університет
«Киево-Могилянська академія»,
м. Київ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ У ВНЗ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано нормативно-правові документи щодо становлення професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю в історичному аспекті в Україні (1991 – 2013 рр.).

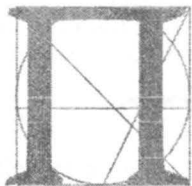
Ключові слова: професійна підготовка фахівців зв'язків з громадськістю, нормативно-правові документи щодо становлення професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю.

В статье проанализовано нормативно-правовые документы, касающиеся становления профессиональной подготовки будущих специалистов по связям с общественностью в историческом аспекте в Украине (1991 – 2013 годы).

Ключевые слова: профессиональная подготовка специалистов по связям с общественностью, нормативно-правовые документы, касающиеся профессиональной подготовки будущих специалистов по связям с общественностью.

The article is devoted to the national law which regulates professional training of public relations experts in Ukraine. The author analyzes the basic laws of development of PR-education in Ukraine from 1991 to 2013.

Key words: professional training of public relations experts, the basic laws of development of PR-education in Ukraine.

остановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи

практичними завданнями. Зміна суспільних відносин в незалежній Україні зумовила потребу створення нової системи стосунків з громадськістю. Адже до 1991 року для УРСР реаліями були: політичний тоталітарний режим, командно-адміністративна система управління економікою, відсутність приватного підприємництва, конкуренції, - за цих умов не могло бути мови про PR, отже і про необхідність професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю. Замкнутий простір тоталітарного режиму СРСР не потребував PR (у його сьогодишньому розумінні), частково функції спілкування з громадськістю виконували пропагандистські органи, що були не зацікавлені у зворотній комунікації з суспільством.

Із проголошенням незалежності України та відповідно природньою необхідністю переходу до демократичного суспільства виникає потреба у функціонуванні такого соціального інституту як паблік рілейшинз. «Головна мета цього інституту – обслуговування спільної потреби, пов'язаної із забезпеченням ефективної публічної діяльності для всієї багатоманітності соціальних суб'єктів, що бажають збільшити свій пабліцитний капітал легальними, конвенційними та легітимними засобами» [7, с. 113]. Як особливий різновид соціальної діяльності, PR потребує фахівців, що володіють сукупністю соціальних практик, пов'язаних із виробництвом і функціонуванням ефективних систем публічних комунікацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Паблік рілейшинз, як наука і мистецтво із налагодження контактів та підтримання добрих стосунків із громадськістю, набуває особливого значення в умовах демократизації суспільства, виходу України на міжнародну арену як суверенної і незалежної держави. Розуміючи конструктивний соціальний потенціал PR, сучасна професійна освіта змінює своє ставлення до паблік рілейшинз, як до значущої науково-прикладної дисципліни, що має повсякденне практичне застосування і є складовою репутаційного менеджменту будь-якої організації.

Як сфера діяльності, PR в Україні досить молода. Проте з'явилися наукові дослідження вітчизняних авторів, які висвітлюють різноманітні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю з точки зору теорії соціальних комунікацій. Матеріалом для дослідження цього питання стали праці Д. Богуша, С. Квіта, Б. Кияка, В. Королька, А. Куліша, О. Курбана, В. Мойсеева, Г. Почепцова, В. Різуна, А. Ротовського, І. Слісаренка, Є. Тихомірової, О. Тодорової, А. Шаяна та інших [3; 5; 6; 7; 8; 9; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19].

У процесі становлення вітчизняної системи паблік рілейшинз необхідно вивчати, спиратися, скористатися досвідом країн розвинутої демократії, де інститут PR вже досяг досить високого рівня якості. При цьому фахівці з PR усвідомлюють важливість своєї діяльності в умовах громадянського суспільства. У Великій Британії, США, у розвинених країнах Західної Європи склалася відпрацьована десятиліттями система базової освіти фахівців в галузі зв'язків

з громадськістю, що прагне змінити на практиці провідних зарубіжних науковців в цій царині: Е. Бернауз, С. Блек, А. Доті, Дж. Маркони, Ю. Марлоу, [1; 2; 4; 10; 11].

Сучасний етап розвитку суспільства висуває досить високі вимоги, як до особистісних, так і до професійних якостей майбутніх випускників ВНЗ, де провідну роль відіграє особистісна складова. У своїх психолого-педагогічних розвідках сучасні дослідники (С. Максименко, В. Семиченко, А. Мітіна, В. Рубцов та інші) підкреслюють, що процес передачі знань, формування умінь, навичок, компетентностей із соціальної комунікації, повинен бути провідним завданням професійної підготовки майбутніх фахівців.

Наразі відбувається практичне вдосконалення системи професійної підготовки, інтенсивний пошук більш ефективних шляхів професійного навчання студентів різних напрямів, аналіз умов, які гальмують цей процес. Система вищої професійної освіти знаходиться на етапі реформування згідно із Болонською декларацією, яка активно впроваджується в Україні з 2005 року. Питаннями удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців, з точки зору активізації навчальної діяльності майбутніх фахівців у контексті їхньої професійної підготовки, досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці: Г. Амбросімова, М. Адамець, Ю. Бабанський, В. Бондар, Г. Балл, В. Давидов, І. Зязюн, П. Лузан, Н. Ничкало, В. Свистун, В. Ягупов та інші.

Мета нашої наукової розвідки – проаналізувати нормативно-правові документи щодо професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків громадськості у ВНЗ України в історичному аспекті (1991 – 2013 рр.).

Виклад основного матеріалу. Наразі в більшості розвинених країнах набуває особливого значення теорія і практика соціальних комунікацій. У загальному руслі розвитку соціальної комунікації важливу роль відіграють фахівці із зв'язків з громадськістю. Тому ефективний розвиток сучасної соціальної комунікації неможливий без підвищення якості підготовки фахівців із зв'язків з громадськістю у вищих навчальних закладах різних типів і рівнів акредитації

в Україні. Для цього слід переосмислити теорію та практику професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю; уточнити навчальні цілі, зміст, методи та педагогічні технології професійної підготовки цих фахівців; визначити складові їхньої професійної компетентності.

Президент Всеукраїнської громадської організації «Українська ліга зв'язків з громадськістю» А. Ротовський пише: «PR в Україні, ..., - зовсім молоді професійна сфера діяльності» (*переклад з російської наш – І. Р.*) [15, с. 15]. Поділяючи його думку, ми констатуємо необхідність готувати майбутніх фахівців до цього роду професійної діяльності.

До 2006 року згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 18 травня 1994 р. № 325 «Перелік напрямів підготовки фахівців з вищою освітою за професійним спрямуванням, спеціальностей різних кваліфікаційних рівнів та робітничих професій» [22] та Постанови Кабінету Міністрів України від 24 травня 1997 р. № 507 «Про перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями» [21] на широкому національному рівні не відбувалася підготовка фахівців із зв'язків з громадськістю в ВНЗ України. Хоча, як зазначають провідні українські науковці В. Королько, О. Некрасова, «розвиток системи PR-освіти в Україні, як і в багатьох постсоціалістичних країнах, фактично розпочався в 1990-х рр.» [7, с. 53]. У Інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка ще у 1993 р. було створено першу кафедру міжнародних комунікацій та зв'язків із громадськістю. У 1997 р. було видано перший вітчизняний навчальний посібник «Основи публік рілейшинз». Починаючи з 1998 року було розпочато викладання курсу «Основи зв'язків із громадськістю» в Національному університеті «Києво-Могилянська академія». На базі Інституту соціології НАН України цього ж року розпочала працювати перша ліцензійна комерційна Київська школа публік рілейшинз.

Таблиця 1.

Перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра

Шифр галузі	Найменування галузі знань	Напрямок підготовки	Код напрямку підготовки
Соціальні науки, бізнес і право			
0301	Соціально-політичні науки	Соціологія	6.030101
		Психологія	6.030102
		практична психологія	6.030103
		Політологія	6.030104
0302	Міжнародні відносини	міжнародні відносини	6.030201
0303	Журналістика та інформація	Журналістика	6.030301
		реклама і зв'язки з громадськістю (за видами діяльності)	6.030302
		видавнича справа та редагування	6.030303

«У 2001 р. було здійснено видання повноцінного підручника для студентів вузів «Паблік рілейшнз. Наукові основи, методика, практика». Цього ж року створено першу кафедру теорії і методики зв'язків із громадськістю, а у 2003 р. відкрито сертифіковану спеціалізацію «Зв'язки з громадськістю» в Національному університеті «Киево-Могилянська академія» [7, с. 53]. У 2003 р. на кафедрі організації масово-інформаційної діяльності Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка було започатковано підготовку з нової спеціалізації «Реклама та зв'язки з громадськістю». Ці події в розвитку PR-освіти складають перші кроки в процесі зародження, становлення і розвитку професійної освіти фахівців із зв'язків з громадськістю в Україні. На нашу думку, це - *перший етап професійної підготовки майбутніх фахівців із*

зв'язків з громадськістю у ВНЗ України.

У організаційно-педагогічному аспекті питання про професійну підготовку фахівців із зв'язків з громадськістю на загальнонаціональному рівні в Україні можемо розглядати, починаючи з Постанови Кабінету Міністрів України №1719 від 13 грудня 2006 року «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра» [23] (див. табл. 1).

Після аналізу Постанови Кабінету Міністрів України №1719 від 13 грудня 2006 року можемо констатувати появу нового напрямку підготовки «Реклама і зв'язки з громадськістю (за видами діяльності)» за ОКР «бакалавр». Звідси ми робимо висновки, що з 2006 р. до 2010 р. відбувся другий етап професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю у ВНЗ України.

Таблиця 2.

Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра

Шифр галузі	Найменування галузі знань	Напрямок підготовки	Код напрямку підготовки
Освіта			
0303	Журналістика та інформація	зв'язки з громадськістю (спеціаліст)	7.03030202
		зв'язки з громадськістю (магістр)	8.03030202

Із реалізації Постанови Кабінету Міністрів України № 787 від 27 серпня 2010 «Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра» [20] розпочався третій етап професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю у ВНЗ України. Наразі підготовка майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю відбувається за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр - за галузю знань «Журналістика та інформація» (0303), за напрямом підготовки «Реклама і зв'язки з громадськістю (за видами діяльності)», за кодом напрямку підготовки

(6.030302). За освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст, магістр - за галуззю знань «Журналістика та інформація» (0303), за напрямом підготовки «Зв'язки з громадськістю», за кодами напрямку підготовки відповідно (7.03030202) та (8.03030202) (див. табл. 2).

Висновки. Проведений нами аналіз нормативно-правових документів щодо процесу формування професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю у ВНЗ України в історичному аспекті (1991 – 2013 рр.) відображає нормативно-правові засади становлення професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю у ВНЗ України.

Список використаних джерел:

1. Бернейс Э. Пропаганда / Пер. с англ. И. Ющенко. – М. : Hippo Publishing, 2010. – 176 с.
2. Блэк С. Паблик рилейшинз: что это такое? – М. : Модино пресс, 1990. – 239 с.
3. Богуш Д. Український PR-словник. – К : Самміт-книга, 2011. – 64 с.
4. Доти Д.И. Паблсити и паблик рилейшинз. – М.: «Филинь», 1998. – 288 с.
5. Квіт С. Масові комунікації : підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К : Києво-Могилянська академія, 2008. – 206 с.
6. Кияк Б.Р. PR - стосунки з громадськістю : навч. посіб. – К., 2009. – 288 с.
7. Королько В. Г., Некрасова О. В. Зв'язки з громадськістю. Наукові основи, методика, практика. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 831 с.
8. Куліш А. Вибори, агітація, медіа : практичні поради керівникам виборчих штабів. – К. : Незалежна громадська PR-мережа України, [2006]. – 268 с.
9. Курбан О. В. Діагностика та моделювання PR-процесів : монографія. – К. : Українська конфедерація журналістів, 2012. – 160 с.
10. Маркони Д. PR: полное руководство: Пер. с англ. Д. Р. Геренава, Ю. П. Леоновой. – М. : Вершина, 2006. – 256 с.
11. Марлоу Ю., Сарлео Дж. Пиар в электронных СМИ: Пер. с англ. Н. В. Кияченко. – М. : Мир, 2002. – 236 с.
12. Мойсеев, В. А. Паблік рилейшинз : навчальний посібник. – К. : Академвидав, 2007. – 223 с. - (Альма-матер).
13. Почетцов Г. Г. Паблік рилейшинз : навчальний посібник / Г. Г. Почетцов. – 2-е вид., виправ. і доп. – К. : Знання, 2004. – 373 с.
14. Різун В. В. Теорія масової комунікації : підруч. для студ. галузі 0303 «журналістика та інформація». — К. : Видавничий центр «Просвіта», 2008.— 260 с.
15. Ротовский А. А. Системный PR. – Днепропетровск, 2006. – 256 с.
16. Слісаренко І. Паблік рилейшинз у системі комунікації та управління : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. – К. : МАУП, 2001. – 104 с.
17. Тихомирова С. Б. PR-формування відкритого суспільства – К. : Науково-видавничий центр «Наша культура і наука», 2003. – 198 с.
18. Тодорова О. PR в цифровую еру. Искусство коммуникаций. – К. : Huss, 2012. – 239 с.

19. Шаян Л. П. *PRo Суспільні комунікації*. – К. : Група Компаній «Динаміка», 2008. – 174 с.
20. *Постанова Кабінету Міністрів України № 787 від 27 серпня 2010 «Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра»* [Електронний ресурс] // Верховна Рада України 1994-2014. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/787-2010-%D0%BF#Find>. – Назва з екрана.
21. *Постанови Кабінету Міністрів України від 24 травня 1997 р. № 507 «Про перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями»* [Електронний ресурс] // Верховна Рада України 1994-2014. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/507-97-%D0%BF>. – Назва з екрана.
22. *Постанови Кабінету Міністрів України від 18 травня 1994 р. № 325 «Перелік напрямів підготовки фахівців з вищою освітою за професійним спрямуванням, спеціальностей різних кваліфікаційних рівнів та робітничих професій»* [Електронний ресурс] // Верховна Рада України 1994-2014. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/325-94-%D0%BF>. – Назва з екрана.
23. *Постанови Кабінету Міністрів України №1719 від 13 грудня 2006 року «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра»* [Електронний ресурс] // Верховна Рада України 1994-2014. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1719-2006-%D0%BF>. – Назва з екрана.